

اداره مرکزی :

آنقره، استانبول جاده سندہ آنقره
معارف امینلکی یانشہ کی داڑہ

استانبول بورسی :

باب عالی جاده سندہ رسیل بر شنبہ
آنقره، ادارہ خانہ می خانہ کی داڑہ
تلפון : ۳۰۷

صایات

مبانہ رائماً میانہ... ریابہ راها ہوں میات فاتالم!...
نیچے -

نیزی هبرده ۱۰ غروشہ .
سنلکی پوستہ ایله ۵ لیرا .
(اجنبی ملکتی ایچین ۵ دولاں) .

ابونہ واعلان ایشلری ایچین استانبول بودوستہ
مراجع ایدیلیلر .
بازی ایشلریک مرجی آنقرہ مرکزیدر .

آنقره، ۲۰ کانون ثانی، ۱۹۲۷

صایی : ۸

وظیفسی کنجلردہ بولیہ بر شخصیت وجودہ
کتیرمک چالیشمقدار . علمدہ بونک ایچوندر .
حقیق علمدرک فردا ک قوتی ، بناء علیہ محیطہ
تأثیر اقتداری آرتیرر .

«کامل انسان» حنندہ کی بو مدنی تلقی
ملکتمز ایچون تمامًا یکیدر ، دھا دوغروسوی
کچیردیکمز انقلابی بزرگ بوصوری تولید ایشدر .
حالبوکہ دھا اول کامل انسان تلقیسی هیچ بولیہ
دکلڈی . منور دھنیلن فردر ایچنہ هر کچھ
اکچوق مقبول عد ایدیلنار محیطہ مؤثر اولق
ایستہ مہین لاقید انسانلر دی . بونلک حرکت ندہ
اک مہم دستور «آدم سنہ ...» ، «نہ مہ
لازم؟...» دن عبارتی . اطرافلر ندہ کی
انسانلک یا کاش قناعتلر اور تایہ قویدقلری
کورولور ، «آدم سنہ!» دیر کچرلر ، مدرسه
تدریساتی مضردر بیلرلر ، «نہ مہ لازم» دیکھلے
اکتفا ایدہ رلر . دماغلر ندہ او قوقدلری کتابلر دن
آلینمش دوغرو فکرلر واردہ . بعضاً بونلر
دیلرینک او جنہ کلیر ، سویلہ مز لر . «آدم
سنہ ...» دستوری اونلر ده بو فکرلری
جانسز حالہ کتیرر .

هیچ بر تأثیرلری ، طبیعت و جمیت او زرندہ
هیچ بر ایزلری اولایان بو انسانلری او زمانک
افکار عمومیہ سی تقيیح ایتمہ یور ، بالعکس مقبول
کورویوردی . ذاتاً ترق جریانہ قاپیلماش
عاطل جمعیتلر بونواع انسانلری ایستہ . مکتبہ ده
محیطک بو تمايلنہ تابع اولارق ، حیات قوتلری
سونوک انسانلر یتیشدیری یور ، «آدم سنہ ...»
«نہ مہ لازم؟» دستوریہ کورہ حرکتہ
آلیشدری یوردی .

یقیدیغی تعین ایله مک و بو صورتہ یکی حیاتک
اساسلیخی ثبت ایمکدر .

انقلابیزک دیکشیدر دیکی قناعتلر ک مہملن دن
بری ده «انسان کامل» حنندہ کی تلقیدر .
ذاتاً مختلف مدنیتلرہ منسوب جمعیتلر ک «کامل
انسان» حنندہ کی تصورلری آیری آیریدر .
اسکی یونان و رومالیلر ک ، یا خود قرون وسطا
حیاتی یاشایان بر جمعیتلک «کامل انسان»
انوذجنہ آرادیفی اوصاف بو کونکن دن باشقدہ در .
جو کون مدنی بر ملتہ کامل انسان ، شخصیتی
بارز اولان فردرہ دھنیر . بونوع شخصیتی بزہ
کوستہ رہجک معیار ندہر ؟ بو خصوصدہ اک ای
تعاریف ، اک دوغرو معیاری ٹھہر سن خلاصہ
ایله مشدر . بو فیلسوف حقیق شخصیتی «بالکز
حضوریہ اطرافہ مؤثر اولابیلن بر قوت خزینہ سی
او لارق» تعريف ایدی یور . مدنی جمیت بالکز ،
اجتیاعی و طبیعی محیطہ تأثیر یا پنچہ قادر بو جنس
فردرہ قیمت ویرر . انقلاب تورٹ جمعیتہ معاصر
مدنیتہ الیکٹ وظیفہ لر یا پنچی مفکورہ او لارق
تلقین ایله مشدر . بو مفکورہ نک تحقق ایچون
مدنیتک مشترک اعتمادلرینہ و بو میاندہ «کامل
انسان» حنندہ کی تلقیسندہ صاحب اولغہ
محبوز . تورک وطنداشی نہ درجہ اجتیاعی و طبیعی
محیطہ مؤثر او لاجق قوتہ مالک ایسہ او نسبتہ
حقیقی بر شخصیت اکتساب ایدہر و عموم نظر ندہ
قیمت صاحبی اولابیلر .

کامل انسان حنندہ کی بو تلقی تربیہ مفکورہ سی
بزہ کوستہ رہر . تربیہ نک ایدہ آلی هیچ شبهہ
یوچ کہ کامل وطنداش یتیشدیر مکدر . کامل
وطنداش ایسہ محیطہ تأثیر یا پا بیلن ، حقیقی
شخصیتی اولان فردر . او حالہ معلمک

مصاحبه

«کامل انسان» مفہومی

بر فیلسوف شوبلہ دیر : «بکا بر ملکت
خلفنک بر زماندہ کی قناعتلری ، عقیدہ لرینی
سویلہ سکر ، اوافق بر خطا ایله بوملکتک او زماندہ کی
حیات طرزی ، قبول ایلدکلری مدنیتی توصیف
ایدمیم » . فی الحقيقة اجتماعی مؤسسہ لر ، یاشامہ
طرز لری و جدانلر ده کی قناعته دایانیر . اکر
بعض مؤسسہ لر فردرک اعتمادلرینہ ، قناعتلریتہ
اویما یورسہ اونلر ایر کچ دیکشمکہ حکومدر .
هیچ بر قوت اونلری یاشاناما ز . بونک ایچوندر کہ
فردرک اعتمادلر دن اجتماعی مؤسسہ لر ،
او نلک حرکت نی ، بالقابلہ اجتماعی مؤسسہ لر دن ،
حرکت ندہن و جدانلر ده کی عقیدہ لری استدلال
دائمًا قابلدر . بر انقلاب تمامًا موفق او لا یلمک
ایچون فردرک قناعتلر ده ، اعتمادلر ده دیکشیکلک
وجودہ کتیر مسی ایجاد ایلر . حد ذات ده موفق
اولش انقلابیلر یکدیکری خی تعمیب ایلهین ایکی
صفحہ بی احتوا ایدہر ، بری فردرک اسکی
قناعتلر دن ، اسکیدن اینانیلان فکرلر کہ بر
قسمدن آیری لاسی ، دیکری بو صورتہ وجودہ
کلن حیاتک انکشا فیدر . صوک انقلابیز بزی
اسکی عقیدہ لرک بر قسمدن آیری میش ، یکی
بر حیاتہ آئشدر . بزہ و بزدن صوکرا کی نسل
ترتب ایلهین وظیفہ ایکنچی صفحہ بی تحقق
ایتدیرمک ، یعنی انقلابیک یا رادیفی حیاتک انکشا فنه
جالیشمقدار . بو کونک متفرکر لرینہ ده ترتیب ایلهین
وظیفہ انقلابیک هانکی فکرلری ، هانکی عقیدہ لری

بولنیور که بربولنی ایجه طائیدجه هر آن مصادمه احتمالری وارد را . بو مصادمه لر تکرر ایتدکجه ده حربک اوکنه کچمک ممکن دکلدر . بر قتلر ملتار آراسنده کی مناسبتار سرایلر ، خاندان ، بانکلر ، تجارلر کی دیپلوماسی طریقیله اولور کن بوکون افکار عمومیه لرواسطه سیله اوقدده در . فضله اولارق زمانزده هر ملتک فردلری عادتاً بوتون دنیانک انسانلریله مناسبتاره بولونقدده در . حال بوكه بو مناسبتار بوبوک بر قسی ادرا کسر ، آکلایشز ، یا کلش وبالتجه حرب سبیری اولغه مساعد مناسبتار اوییور .

دیکر طرفدن بین المللیت مسئله لریه مشغول اونق ایچون وجوده کنیدیکمتر شکیلات ده اکثریاجوق کغا . یتسز و پک ضعیفرد . جمعیت اقوامه باقیکز : کوره جککز که نام بر جمعیت اقوام اولادینی ایچون اولاً کفایتزرد . حتی کندیستندن اليوم خارج بولونان اوچ بوبوک ملت ده ایلریده بورایه داخل اوله وضعیت ینه عینیدر ؟ چونکه حقیق و شعوری بر فکر حركنه استناداً وجود بولایوب بالکز جهان حربنک یاعث اولدینی بوبوک بر بولانی دولدورمک ایچون (۱۹۱۹) ده تأسیس اولونشدر . آرقه سنده بوتون دنیاعفرکه سنک فعال بر قدرت حقیقیه سی بود . جمعیت اقوام حركتی مثلاً مثبت نتیجه لرویره نفرانسز اختلال کبیری کی تاریخک بوبوک حركتاریه مقایسه ایدرسه کن کوره جککز که اولکیستنک ثم التدارک اوره به آتبیله سنه مقابل ایکنیجی بر عصر لر بر فکری حاضر لر نتیجه سی اولشدر . «انتبه» ده عین صورته صریل و اوژون بر فکر دوره سنده صوکرا حصوله کلشد . حال بوكه بین الملل حیاتک حیاتی مسئله لری حقيقة آ کلامش کیمه لرک عدلری هنوز یک ضعیفرد . بولیه ضعیف بر قدرت ، معظم بر مسئله اولان بین المللیت حل و فصلنکه البته ظهیر اولاماز .

عصر مزده محفل حرب سبیری

یکرمنجی عصرده اک محفل ایکی حرب سبی - که جمعیت اقوامجه عاماً مجھول قالشدر - یعنی ایکی مهم مسئله وارد . بولنردن اصلاً بحث ایدیله مسی مسئله تشکیل ایتدکلرینک طانیلماسنندن ایلری کله بوب چوق نازک مسئله لراوی اسنندن و بر ائتلافه واریله جفنک مستبعد کوروله ستندندر . بو ایکی مسئله اوروپائی مسئله لر دکلدر ، حقیرنده یازیلش بونجه شیلر اوقدیغمس آوروپا مسئله لری طن اولوندینی کی زمانزک حقیق مسئله لری دکلدر . اوروپائی ادعا ایدیلن بو مسئله لر هان هان تاریخ قدیک مسئله لریدر . حقیقی مسئله اوروبا خارجنده کی آسیا و آفریقاده یعنی بوقطه لرک آوروپا و آمریقا ایلها اولان مناسبتارنده در . زمانزده حدود و صلح معاهده لرخی اک مهم مشغله عد ایدنلرک زمانلری کورمه دکلری و اوندن کری قالدقیری طن ایدیبورم ؟ بونلر بر قاج سنه صوکرا بوتون آوروپائیک بوبوک و مشترک بر منفعتی کشف ایسلکله اویانه جفلدر .

اجستمایات

دارالفتویلرک ملتار آراسنده آ کلامشمه

یارديلمی [۱]

بومصر صدر دارالفتویلرک ملتار بکله نیشن باردم

دارالفتویلرک بالکز تدریسات بیان ، طلبه بیشیدر هن و دوقور دیلومالی ورن موئسلر دکلدر . بوقبل معظم مسئله لرک حل ایچون دارالفتویلردن بکله نیشن باردم ، ملتارک دوس دوغرو طانیله لریه خدمت و دنیایی اولدینی کی یعنی استقامته ادرالک ایگکدر . دار معناده ادرالک ایله ا کتفا ایجه بوب اخلاقی قیمتی دوغرو بر ادرالک ثامین ایک ، ایشته دارالفتویلردن بکله نیشن باردم . سزه ویریلن موضوع نه اولوره اولسون واقعه لری اولانجه حقیقتلریه تدقیق ایتكه حهد ایدیکز . بز بوراده حقیقت آراییلری صفتیه طوبلاندیغمس ایچون وظیفه من ، زمانز دنیاسی افترالره اوغراتان و خیم مشکلائی آ کلامقندن عبارتدر .

زمانز دنیاسی اک یوهه بـه محتاج؟

بکا قالیرسه زمانز دنیاسنک اک چوق محتاج اولدینی طن ایدیکم شی ، دوغرو برادرالک ساحه سنده عز مکارو آجیق بر جهد کوست مکدر . ملتارک افترالری ، آرالرند کی کنده طن ایک دوغرو دکلدر . تجربه مه کوره ملتارده و حتى صوک حربی یاپانلر آراسنده بیله نیتنا آزکین وارد . حقیقت حال ، ملتارک بربولندن قورقدقلری و آرالرند اعتماد اولادیغیدر . بوندن بوله دنیانک ایسته دیکی شی آرتیق حسن نیت دکلدر ؟ حتی اليوم دنیانک هر طرفنده فضله سیله حسن نیت وارد .

ملتلر آراسنده کی آ کلامشمه لک حقیق دوشانلری : جهالت ، حافت و نهایت اک کوتولسی تبلکدر . تبلک دکلیده که ملتار آراسنده آ کلامشی کی بوبوک بر مفکوره ده بزی داغاک قیصه و قولای بولار سوق ایدیبور ؟ حال بوكه بزی بومفکوره بیه کوتوره جک بول هم اوژون هم ده زختی و مشکلدر . بین المللیت مسئله لری تعمیق ایتدکجه مختلف ذهنیتده ملتاری بربولنی آ کلامشیره حق و کرکینلک زمانلرندہ محاربه نک اغلاقه میدان ویرمه جک صیحی مناسبتار نأیسی وادیسته حقیق بر هنک اصله یا پیلماش اولدینی کورمه مک قابل دکلدر . دنیانک بوکونکی حالی بر ملاحظه ایدهم : بشریتک تاریخنده هیچ بر زمان حرب سبیری بوقدار چوق اولامشدر . چونکه بکون دنیا آرتق بربوتون تشکیل ایدیبور ؟ ملتار آراسنده کی مناسبتار اوقدار سریع ، صیق و چوق

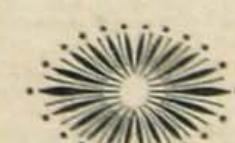
[۱] اوقسقود بروفوسولردن (زعمورک) ک (۱۹۲۵) سنه اسویجه نک (کفس) قصبه سنه طولانان دارالفتویلر آراسنده یارديلمی ، قونفره سنه مختلف ملتارک دارالفتویلر طلبه لرته وردیکی بر قونفرانسد . موضوعک جهانشول اهیقی اعتباریه نکل ایدلشدر . معطفه شکیب

« وقعة تیوریده قفقی دولت ، آهن صفت تیوری بیلوب اظهار ملاعنه ایلدیه رهایانه کبروکیه اولوب بعده تیورک صوأه باطله سی انقضاستن مسکرا ملکلریه متصرف اولارق امیر تیورک اخطار ایلدیکی مالکه دخی بروجه سهولت مالک اولشلردر » دیبور . برویه بیه قارشی بو بولده حركت ایک لازم ایکن بیرونده یره قافا متوولد یغندن و مغلوبیت باشладینی حالده مظفریت خولایاریله وقت کچیر بلکده اولیغندن ، دین غیرتی ایلری سوره رک لاف و کذاف ایله زمان ضایع ایدیلیکی یکندن شکایت ایدیبور . نهایت : « خلاصه کلام بالکز عقا ارباب جاما اولیوب بونجه نم دیدکان سلطنت سنه دن هر شیه عقلی ایرر آداملر وارد . هر صفحه بر ایجه مذاکره اونق لازمه حالدن در ... نم بیلایکم ترفه مالک ، توسعه مالکدن شیمدیلک خیرلیدر » دیه رک تلافسی غیرقابل بر فلا کنندن اول صلح چاره لری توصیه ایدیبور .

عاکف باشانک قلمه آلارق بر تو باشانک تصحیح و علاوه لریه مشترکاً اورتایه قویدقلری جوابده ، عزت ملنانک مطالعه نامه سی « مدار او ما شات طریقنه کیدله سی طرف دولت علیه خیرخواهی صورتنده قال و قلمه آتش بر لایعه عجیب » دیه توصیف ایدیلکده در . بر سنه دن برجی روی دلوری روم ایلی ده و آنادولوده متادیا ایلرلرکن ایکی دولت آدامی صرف پادشاهه مداهنه ضرورتنه مبنی « الحالة هذه اسباب فوز و غله میدانده و هر وجهه تأییدات ربایه مشاهده اونش و او نقده بولنچ ایکن صلحه بیوارمنی » موافق بولامشلر ، شاعر کفور قویع حقیقی دوس دوغرو کوروشته مقابل بو دولت آداملری جوابلری « حول و قوت حضرت خدا ایله جهان بر طرف اوله بیه اهل اسلام غالب و مظفر اوله جفنه شک و شبهه بود . دیه پیغمثادر . خلاصه ایشک روسی « مورا » مآلهمی . محاربه بیه بواوغورده کیریلش ، فقط کیریلکدن صوکرا امیاز و بولیک ایچون انکلیز و فرانز لرله مذاکره بیه کیریشلایکی و « مورا » فعلآ المزدن جیقمش بولوندینی حالده ازدرها کی وطنه صالحیران موسفو قلره قارشی - بیک بر اداره سرلک و عسکر مزلکه رغماً . محاربه بیه دوام ایدلش ، داهای غربی عزت ملنانک اشارت ایتدیکی اوزره برا ایکی موضعی موقفیله « توسعه مالک » امللریه بیله دوشولشد . حکمدار و حکومت بوقدار سرددی .

نتیجه ده وطن خراب اولدی ، و ناحق بره زوالی شاعر خو اولوب کیندی . عزت ملنانک « بهار افکار » و « خزان آثار » عنوانی ایکی دیوانیه « منت کشان » ندن باشقارده « کلشن عشق » ای وارد . شعر لریش تخلیل آیری بر مقاله بیه محتاجدر .

علی جانب

قالب بین الملاجیلک ایلک نوعی، سیاحلره بونون
دبایی آچان و مختلف مملکتلرک حکایه لرینی هر طرفه
یايان ایلک بویوک کاشفلرک کشفلریله برلکده ظهور
ایتهدر. بو ائناده رومان قافالی کیمەلر سیاحلر
پاپارق هند و چینه کیتیدیلر و مملکتلریه دوندکلری
زمان بوملکت آداملرینک تلبس و معیشتلرینک غربات،
شاتانفات وجاذبەستدن باشقه برشی نقل ایته دیلر.
بوکا بین الملاجیلک قارناوالی دیبەیلر. نیته کیم
بو برباد طانیق یوزندندرک اوژون مدت ژاپونیا
حقیقی چهره سیله کوره من اولدق. بین الملاجیلک
بونوعی ملتلر ایچون بردل اولدینی قادر بربلرینک
حقیقتی آ کلامغه ده مانعدر. مع النأس بو چشید
بین الملاجیلک حالا آز دکلدر.

بین الملاجیلک ایکنچی نوعی، مملکتمده جوق
مقبوله کچمش اولان اقتصادی بین الملاجیلکدر.

ایلک کاشفلرلار اوزاقده کی اقوام حقنده بزها کلنجه لی
حکایه لر کتیر مصلدری. بونلردن صوکرا کیده تلرده
شو حموله ایله کلدیلر: « هرشی بر طرف، بو آداملرده
بشری محلو قاتدن؛ و احتیا جلری وارد،
آلیش ویریشی سویورلر ». ایشته آورو با ایله
دینانک دیکر قسلرینک تجاری مناسبتلری بوفکر
اوژرنیه قورولدی. (۱۹) تجی عصرده انکلتارده
پك زیاده قوت فازانش بولونان بومانچستر بین الملاجیلکی
اویله ظن ایدیسوردی که ملتلر آراسنده اشلاف اولق
ایچون آلیجی ایله صائیجی آراسنده کی مناسبی جوغالتمق
کافیدر. حالبوکه انکلتاره ایله جین آراسنده بوده دینت
ایله قورولان مناسبتلرک تاریخی هان عاماً تجاری
مناسبتلر منحصر قالدینی ایچون پك حزین اولدی.
جین ملتنه حقیقی نفوذایدهن واونی آ کلامغه چالیشانلر
پك نادر چیقدی.

اقتصادی گوروش بین الملاجیلک، جوق ناقص
بر شکلیدر. و حالا حقیق بر آ کلامه نک لزومنه
حائل اولان بر ذهنیدر. حتی اقتصادی نفوذ، فائیقت
ومادونلق مناسبتلریه منجر اولما یه ررق مساواه منتهی اوله
بیله بوندن حقیق بر آ کلامه يه واصل اولو ندینی استخراج
ایدیله من. دینانک بویوک تجارتی اولان بزان کلیزلر، کرک
اوروبا و کرک آسیا و اقصای شرق ایله اولان بویوک تجارتی زک
بونلرله متقابل آ کلامغه کاف اولما دینی و تجاری
مناسبتلر عزک بزی بر جوق مسئله نزک حلندن آ لیقو دینی
آرتق آ کلامغه باشلیورز.

بین الملاجیلک اوچنجی نوعی ده کفایتسز و مشکل
اولق ته لکه سنده در. بوراده انسایتیورر بین.
الملاجیلک دن بحث ایتك ایستیورم. یايانجی ياخود
یرلی سکنه يه ایلک ایدیلیور، اهتدایه مظہر
ایدیلیور غیریله یاپیلان بو نوع بین الملاجیلک ده
میسیونرلرک حر کتلریله وجوده کتیریان ایشلرک
قیمتی تقدیر ایدنلار آراسنده اعتراف ایدم که، بن آ شصوک
اولق ایسترم. حکومت و تاجر لرک اولنله بايدقلری فناقلری
تعییر خصوصنده بونلرک خدمتلری انکار ایدیله مه مکله
برابر میسیونرلرک چالیشدقلری مملکتلر اوژرنده کی
تا ثیرلری هیچ ده منوین بتخشن دکلدر. چونکه بونلر
اویله مربیلرکه حائز اولدقلری مانوقلق حلرینه غله

اهمیت بخش ایده بیلر. جهان صلحی تأمین ایتك
ایچون جنوره ده برمؤسسه وجوده کتیر لشدر قناعیله
آرتق اویویه بیلر زدیه دوشونوره کز بوندن مدھش
بر خطا اولاماز. هر هانکی فائندسز برمؤسسه کی
بو جمعیت ده خردخاش او لاپیلر. او، ملتلر آراسنده کی
مناسبتلر دها فضله ادرک و ذکایه مستند او لسون دیه
وجوده کتیر لشدر.

باشفلرک ایچنده

- محمدجک یاور و سنه اتحاف -
باشفلر دن قونداغل،
باغ، باخچه صولک، صاغل؛
ییلدىزلر او یونجاغل ...
آ غالاما کوزمل جوجوق!

ماویلی بر نشانی،
نظر لر ه درمانی،
کوکلر دن آرمغانی
باشیکده کی شوبونجوق!

اور و بالک یاما یاما؛
کوکل قویا آفشاءه.
کوزمل جوجوق، آ غالاما؛
آنالا اوراق بیچور..

تا کرم سوین باشیکی؛
روز کار سیلسین باشیکی ..
بابا کی، قارداشیکی
سقاریه افقنه صور ! ..

اونو یا صاقین دونی؛
ییتمهز بو ظفر کونی .
آتا کک آق یوزونی
سنک یوزوک آق طوتار.

او غلوست بر عسکر ک،
آ غالاما درین درین ..

باشاق طوتان ال لرک

بر کون آل بایراق طوتار
عمر بدرالدین

قاع در لو بین الملاجیلک داردر؟

ملتلر آراسنده کی مناسبتلرک تاریخی ایچمه مطالعه
ایدیلیرسه بونک بین الملاجیلک ماسکنی آلتنه بالخاصه
سیاسی بر تاریخدن باشقه برشی اولما دینی کورولور.
بو تاریخ، ملتلر آراسنده ادرا کسز و بایه حق بر طافم
مناسبتلر معکسر.

بحث ایتك ایستعدیکم ایکی مسئله شودر :
اولا رنکلی عرقه بعنی مختلف بشری عرقه
آراسنده کی مناسبتلر مسئله سی وار.. بمسئله عظیم نفوس
و اقتصاد مسئله لرینی میدانه جیقاره حق فوق العاده
مشکل و پک بویوک بر صدر ایله او زون بر تدقیق
ایسته مکده در؛ کره منک یاری نفوسی آسیانک شرق
دینانک دیکر اقتصادی ایسه نفوسی سیره ک واسع
کوزمل طوبراقلر وار. بونلر جمعیت اقوام هنوز
مشغول اولما دینی وا ولا ما یه جنی مدھش مسئله لدر؛
جونکه حالا پک یاچی درلر. سز ایسه بوراده کی
مناقشه لریکزده بو مسئله لردن بحث ایتكه و بونلری
دوشونکه مجبور سکز. بمسئله لر قارشیسنه عاماً
حسی برو ضعیت ده قالدیگنک مدعجه هیچ بر حله و اصل
اولما یه جنیکز. حیاتکن وار سه بونلری آ کلاییکز
و وضعیت کزده پادی یکز کی علمی اصولی تطبیق ایدیکز.
آنچق بوصورتله بین الملل تفکر جهیدنے بر بول آچش
اولور سکز. دیکر معظم مسئله، دینانک اقتصادی
بر صورت ده تنیق، یعنی دنیا ملتلری ناصیل بله بوب
کیدیرمک، عمومک منفعته کوره منابعی ناصل تقسیم
ایتك، ضعیف و آز انکشاف ایتش ملتلر اک ای
مالی یار دینی بولق ایشیدر. بونون بونلر مناقشه به
کنیش بر ساحه آجار؛ سزک یا پعیق ایسته دیکر
حرکت بونلرله مشغول اولنی استلزم ایتیریر.

جمعیت اقوام بوکونه نه ما هینده در؟

جمعیت اقوام جوق ضعیف اولما دینی سویله دم.
بز جوق دایانیقیز بر عزل اوژرنده چالیشورز. بز
یعنی اسکی نسل، جمعیت اقوام مختلف حکومتلر
آراسنده کی مناسبانی ادامه ایچون طوتدینی یولی،
دها مساعد محیط و شرائطده بینشن و بین الملل وحدت
مفهومی قاورامش بولونه جوق اولان کنج نسل بینشجه به
قادار تعییب ایتكه مجبورز. بزرگه خلف اولمه حاضر
بولونه جنکز کونه قادر بر فلاکت اولماهه سی اید
ونیاز ایده رم. بز انکلتاره ده پارلامنتولرده هر شیشی
جوق آغیر یورومه لیدر فکرینه آلیشمیزدر. حتی
پکن کون یکی بر تاریخ کتابنده جمعیت اقوام آنچق
بر عصرده سفیق بر ولایتی اولا جنی تلقین ایدن بر
فقره او قودم.

فی الواقع انکایز مؤسسه لری پک آغیر بر صورت ده
انکشاف ایده؛ بوکا مقابل عمومی حر بدن صوکرا
دیناده حصوله کلن بین الملل انکشفلرک قورقوچ
سرعنی بر جو قلرینی مبهوت بر اقدده در. فی الواقع
بوکون دوغان بر مسئله نک هان ایرتی کونی بر بخaran
حاصل ایتیکی کورولکده در.

فضله اوله رق جمعیت اقوام قوتلی ایسه ده مشکلا غزه
کوکس کرده بیله جک بر تشكیلات او لقندن جوق او زاقدره.
جمعیت اقوام مکمل ده دکلدر. ذاتا هیچ بر تشكیلات،
هیچچ بر حکومت، هیچچ بر کلیساده مکملیت یوقدره.
جمعیت اقوام قیمتی، ایچنده چالیشه جفلره واونی
طونه حق افکار عمومیه کیه کوره اولا جقدر. بوسیدن
آنچق نشیل ایتیکی افکار عمومیه نک فکر و مفکوره لرینه

کوزه مصنعتی و موسیقی ایلریله عکله آنکشاف
ایتدیر.

۲ : دارالفنونلرک ایکنجه غایه‌لری حقیقتک هر ساحده آل برلکله تحریسیدر . بناءً علیه عینی تحری بی اوقادار آهنکسز بولدیغۇز بىن الملل مسئله لرده تمیل ایتکله مکلفدر . يالکز شیمیدی يەقادار يادیغۇز کی ساده‌جه خارجی عالمک حقیقتلری دکل بالخاصه درونی عالمک ، روح دنیاسنک ده حقیقتلری آراشدیرم . علیي الضابطی ، مختلف مانلرک روحيات ، مناج ، سچیه و وضعیتلری کی حرم ساحه لرده نفوذ ایتدیرمک چالیشلەم . عقل بىردن اصلاً قورقايم . هرشیدن صرف نظر انسانی جاددن آییران بوعقلمند . برتاقم سوزده فلسفه‌لر اصل اهمیت حسک دینامیك قیمتته ویره دورسونلار . فقط نه دینرسه دینسون عقل دها بوبوکدر . چونتکەعقل ، فردی سچیه مزکبزه ویردیکی دینامیك هیجان اقتدارلری محتویدر . عقل ، انسانلاری براشدیرەن ؛ احتراسن ایسه آییران بىر قدرتدر . هر هانکی بىر مسئله بی حس يابانلار و جوق جوش و خروش کوستنلردن داڭا صاقینیرم . سوقاقداره خلقك جوش و خروش سچیه لرلە باشلامش نهقادار سیاسى اخلاقلا كوردم كە بونلار برمدت سوکرا يىنه عینی خلقك جوشلارلە تاعین ایدیلشدەر . عقل ایله اداره و تسکين ایدیلەمش احتراسن چارچابوق مصیبتلە دوغروپول آلىر . اىندى اميد کزى ذکای بشرك صبرلى جهدلرلە باغلايىكز و بىلەتكە بوكونکى طبلەلك و ظیفە كز سزدن اولكى نسلك قارىشىرىدىن بىر مسئله يەجاشىورىكىن . مسعود سکنى كەست بىر مسئله بىدە اميد ایله يەجاشىورىكىن . چونكە هرشیدن صرف نظر جهان حربى بىزى بى جوق كەنەلكلەن قورتاردى ؛ برجوق كىمەلرک کوزلارنى آجدى و بىن الملاجىلک مسئله سنك شعورىنى اويانىرىدى . واقعاً بىردن اول اولدېنى كى حالا جوق ثابت ذهنی اعتیادلاری محافظه ایدەن آداملره صيق صيق راست كلينيمور دکل ؛ فقط بونلار مع التأسف هېچ دېشىمە يە . جكلدر ؛ سزكە هم كنج ، همده حربىن سوکرا اورتە يە جىقان مسئله لرک دهشت و اهمىتى آكلايدە حق قادر اوئۇنسىكز ؛ هېچ اوئازسە سز مختلف عرق و مدنیتلردن چىقىش اولان بىر مسئله لرک بىرى بىر دە كە ایله حل اوئونې بىلە جىكى آكلايدىلەركىز ؛ اویله مسئله لرک بىنلاری انسانلار يارانىقلارى اىچون يە انسانلار حل ایدەبىلر ؛ شوشر طلە كە بوانسانلار عنى زمانىدە بىرى والىي اولان عقل و محبتى عىنى ، آكلامه و سەپتى قوتلارنى آل برلکله چالىشىرىمىغە جوق سادق اواسونلار .

مالحظه ایدىبور ؛ بونلارده ایستر قورقو ، ایستر اعتیادسىزلىق ، ایستر نەختناسلىق کى هانکى نوع فعل و حاللر و تصورلار اويانې بىلۇر ؛ هانکى عنعنە لرک تائيرلری آلتىدە بولۇنۇرلار ؛ بىتون بونلاری آكلايدە . بىلە جك قادر انسانلار اولسەيدى مشكىلرک حل بالتبە جوق قولا يلاشە جىدى . دوشۇنلىك بومسئله لرک حل ایتك ایستەنلارك ایلک صفتىدە حکومت رجاي بولۇنۇر ؛ فقط بونلار قاراكلەر ایچنده چالىشىورلار و فلاں بارلامىتودە ايراد ایدىلەن فلاں نطفەك دېكىر ملکكتاردە نەصورلە تائير ایدە جىكى يېلمبۈرلار . بونوع جهاتى ازاھ ایتك اىچون دارالفنونلار بىر جەد و هەنر صرف ایدە بىلەرلار .

دارالفنونلارك ایكى غایه‌لری واردر :

۱ : اولا ملى حرى انکشاف ایتدیرمك در . بىن بىن الملل بىر دارالفنونه ایتىعام . بىتون دارالفنونلارك ایچىرنىدە اجنبى طبلەدە چالىشىق اعتبرايلە بىر جەتىدىن بىن المللدرلە ؛ بونكىلەر بار دارالفنونلار تەغلىرى اعتبرايلە ملى حىزىك اك يوکك بىر كاتاتە ايريشىدىكى مەللەر ؛ انكلەزلىر ، انكلەز دارالفنونلارنىدە دها جوق انكلەز اوپورلار ، دارالفنونلار ، ادبیات ، صنعت و بىر ملتك حىزىدە اك قىمتلى اولان نەلر وارسە بونلارك اك كوزلەل بىر جىيجىلتىكى ايريشىدىكى يېلەر . باشقە بىر تعېرلە دارالفنونلار ملى سچیه لر و كىندىلەنچى ملى بىر شكلەدە افادە ايدىن فردى اوپىزىتالىتە لرک يوردىلەر . انكلەز دارالفنونلارنىدە كافى درجەدە اجنبى حکومت رجاي ياشامش و انكلەزلىرى بىتون خەرىمەنلىرنىدە طانىش اولسەلردى بعضى خطالرى ياخا يە . جىلەرىدى . ملى سچیه ، شخصى سچیه تىك اك يوکك قدرتىنە واصل اولش بىشكىلەن باشقە بىرى دېلەر . تارىخك بويوك صنعتكار و شاعر لرى قوزموپولىت اوئادەرى كى ملى سچیه لرلەن دونتەدە دوشىمەرك مىلىتلىك و مەفلەنى آكلاشىلەرلە ئىچارلارك آلىش و بىرىش ساحە سەندە كى آكلاشىلەرنىن فضائى بىرى تائين ايتىز . چونكە بوقىل قونغۇرەلردى تائين ایدىلەن مناسبىلار انسانك اولانچە شخصىتىلە اوئاپوب آنچىن كوجوک بىر قىسىلە و قوغە كىكىدەر .

بىر كونكى دارالفنونلارك مناسبت و غابارلى ؟ اول طالبىم ؟

حال بىك مطلوب اولان بىن الملل مناسبىل دە ايدە آل اولق اىچاب ایدىبور . مختلف ملکكتارك دارالفنونلارى آراسىدە كى مناسبىل ، بىتون شەخىتلىرە واقع اوئاپيدەر . اجنبى دوستلەرنە بىتون وارلغۇزى عرض ايدە بىلەلى و عىنى زمانىدە اوئلرلە بىزە كىتىرە جىلەر شەلە قارشى بىتون فکر و قلبىزى آچە بىلەلى بىز . آكلاشىلەسى مشكىل اولان شى اىشى بى درىن وضعىتلرى قاورا يېلىكىدەر . بىو وضعىتلر ، نەدىشىجىلەك ، نە مەھەنسىل ، نەدە انسانىپورلارك مسئله سىدرلار . مشكىل اولان جەت دېكىر بىقۇمك نە طرزىدە دوشۇنوب حس ايدىكىنى قاورا مقدەر . سوک بىش سەنك كور دوکومە دونت تارىخى بىر كوز اوكتە كىتىرىكىز . كورە جىكىز كە علاقە دار ملتلار بىر بىرلىك روحيانى ياكلىش يېلوب ياكلىش آكلامق بوزندىن هەمىلەنى عرب صاچى كى يېلىشىلەر . انكلەر ، فرانسە و آلمانىادە بى ملتلىك قفالرى ناصىل اىشلۇر ، مسئله لرى ناصىل

